

Bepalingen uit het logiesdecreet
Het driepartijenoverleg
Een gemeentelijk afvalbeleid voor jeugdtoerisme
Jeugdtoerisme in de media
De Buikberghoeve, huis in de kijker

Afgiftekantoor:
9820 Merelbeke Centrum
nr. P2A6224
VU + afzendadres:
Joris Breugelmans
Bergstraat 16
9820 Merelbeke

BELGIË - BELGIQUE
P.B.

Merelbeke 1
3/2392

diversiteit

veiligheid

duurzaamheid

gezondheid

avontuur

HUIS WERK

MAGAZINE OVER JEUGDTOERISME

driemaandelijks magazine · jaargang 6 · nummer 24
oktober - november - december 2011

Centrum voor Jeugdtoerisme^{vzw}

Dossier VERLICHTING

INHOUDSTAFEL

- 2 Editoriaal
- 3 Dossier VERLICHTING
- 4 Het ABC van de verlichting
- 7 Hoge Duin in the spotlight
- 8 Uitbaters aan het woord
- 9 Aan de slag
- 13 Het logiesdeceet
- 14 Huis in de kijker
- 16 Vraag het aan... CJT Ondersteuning
- 17 Jeugdtoerisme in de media
- 18 Nieuwsflash
- 19 Vooruitblik HuisWerk 25
- 20 Agenda

Centrum voor Jeugdtoerisme™

CJT Ondersteuning maakt deel uit van Centrum voor Jeugdtoerisme vzw (CJT), net zoals CJT Boekingscentrale en CJT Verblijfcentra. Met deze drie actiedomeinen wil CJT gepaste verblijfsmogelijkheden aanbieden aan jeugd in groepsverband.

Particulieren of verenigingen die een gebouw of terrein verhuren of willen verhuren aan jeugdgroepen, kunnen bij CJT Ondersteuning terecht. Zij krijgen **advies, vorming en begeleiding** omtrent erkenning, subsidies en alles wat komt kijken bij het uitbaten van een jeugdverblijf. CJT Ondersteuning verspreidt **informatie** via het tijdschrift HuisWerk en de website www.cjt.be. De website www.jeugdverblijven.be bevat ongeveer 600 jeugdverblijfcentra en wordt onderhouden door CJT. Daarnaast verdedigt CJT Ondersteuning de **belangen van de sector** bij de overheid en andere instanties. Dit gebeurt door vertegenwoordigingswerk bij o.a. Toerisme Vlaanderen, de Afdeling Jeugd en de provincies.

EDITORIAAL

Heel wat jeugdverblijven en kampeerreinen worstelen met problemen rond de ophaling van afval. Op plaatsen waar de gemeente dit afval niet wil meenemen, is men verplicht beroep te doen op commerciële bedrijven. Dit is niet alleen duurder, het zorgt er in de praktijk vaak voor dat er minder of niet wordt gesorteerd, wat dan weer een gemiste kans is op pedagogisch vlak.

Daarom zaten we begin oktober samen met Toerisme Vlaanderen, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG). Verschillende mogelijkheden voor een betere afstemming met de gemeentes werden besproken, al stootten we redelijk snel op een grote beperking. Afvalbeleid is een gemeentelijke bevoegdheid en er zijn dan ook grote verschillen tussen gemeentes (of intercommunales) onderling.

“De prijs voor papier en aluminium (in PMD) staat hoog momenteel.”

Toch konden we tot een aantal aanbevelingen komen, die ook door OVAM en VVSG zullen worden ondersteund. Gemeentes staan bij voorkeur in voor de ophaling van het restafval bij jeugdverblijven of kampeerreinen, eventueel nadat het afval gelabeld is als bedrijfsafval. Andere selectieve fracties (papier, PMD en eventueel glas en GFT) kunnen door de gemeente gratis worden opgehaald, zeker nu de prijs voor papier en aluminium (in PMD-zakken) hoog staat. Uitbaters zouden toegang moeten hebben tot het containerpark, daarnaast zou ook de ophaling van grof vuil moeten mogelijk zijn voor jeugdverblijven.

In heel wat gemeentes is de samenwerking met de jeugdlogies wel reeds uitstekend. Uitdaging wordt dus om dit in zo veel mogelijk gemeentes te realiseren. De visienota over jeugdtoerisme die we binnenkort verspreiden, kan daarbij een goed hulpmiddel zijn (zie ook ons vormingsmoment eind november, aangekondigd in de agenda op pagina 20). Wordt vervolgd dus ...

In dit HuisWerknummer focussen we op verlichting. Daarnaast lees je nog nuttige weetjes in de gebruikelijke rubrieken en brengen we een bezoek aan de prachtige Buikberghoeve

Veel leesplezier!

Frederik Vercammen

COLOFON

VASTE MEDEWERKERS

Luc De Coninck
Maarten Dekoninck
Peter Landsheere
Anne Marie Laureys
Erwin Stessens
Piet Termont
Frederik Vercammen
Dora Wagemans

WERKTEN NOG MEE AAN DIT NUMMER

Karel De Decker
Hans Martens
Valerie Mortier

VORMGEVING

IO - Els De Pauw

COVERFOTO

Ontmoetingscentrum
Ter Loo

DRUK

Nevelland, Nevele

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Joris Breugelmans
Bergstraat 16
9820 Merelbeke

REDACTIEADRES

Bergstraat 16
9820 Merelbeke
Tel.: 09/210.57.75
Fax: 09/210.57.80
E-mail: huiswerk@cjt.be

HuisWerk is een publicatie van Centrum voor Jeugdtoerisme vzw, met steun van de Vlaamse overheid.

HuisWerk werd gedrukt op gerecycleerd chloorvrij papier.

DOSSIER VERLICHTING

Over het gebruik van verlichting in een jeugdtoeristisch verblijf

Veel jeugdtoeristische verblijven hebben verlichting. Een erkend jeugdverblijf zonder verlichting bestaat zelfs niet. Het decreet 'toerisme voor allen' legt trouwens op dat in iedere ruimte en in de gangen voldoende licht is aangesloten op het elektriciteitsnet. Waarom dan een dossier over verlichting?

Verlichting vergt energie. Energie opwekken belast het milieu en wordt steeds duurder. Daarom is het aangewezen dit verbruik onder controle te houden. Tegelijk worden de comforteisen van jeugdgroepen steeds groter. Dit alles maakt efficiënt verlichten tot de norm.

Dit dossier brengt de verschillende functies van verlichten aan bod, bekijkt de belangrijkste specificaties van de soorten verlichting en staat stil bij randapparatuur zoals lichtsensoren en timers.

Het ABC van de verlichting

FUNCTIES

Overdag is zonlicht de belangrijkste lichtbron. Energiezuinig werken betekent o.m. zo optimaal mogelijk gebruik te maken van dit gratis licht. Elke binnenruimte waar veel daglicht komt, hoeft immers niet verlicht te worden. Het schilderen van de muren en plafonds in lichte kleuren, kan ook helpen om minder te moeten verlichten.

Als er geen of onvoldoende zonlicht is, kunnen we terugvallen op verlichting. Die verlichting vervult drie functies.

Algemene verlichting

Een eerste functie is de algemene verlichting. Deze moet de volledige binnen- of buitenruimte zo goed mogelijk verlichten. In elk jeugdverblijf is die algemene verlichting of basisverlichting verplicht aanwezig. De verlichting hangt meestal tegen het plafond, goed verspreid in de ruimte.

Functionele verlichting

Algemene verlichting wordt in specifieke gevallen best ondersteund door actieve en passieve functionele verlichting. Actieve functionele verlichting zorgt voor het extra belichten van bepaalde activiteiten. Lampen boven de tafel, boven de kookpotten of boven de wastafels zijn hiervan voorbeelden. Actieve functionele verlichting verhoogt vooral het comfort. Passieve functionele verlichting vestigt de aandacht op bepaalde zaken zoals een toegangspad, gevaarlijke traptreden of de nooduitgang. Passieve functionele verlichting verhoogt vooral de veiligheid.

Sfeerverlichting

Verlichting heeft niet altijd een louter functioneel doel. Soms creëert ze een bepaalde sfeer. Sfeerverlichting kan je bijvoorbeeld voorzien in een zithoek of de dagzaal.

Hoewel algemene en functionele verlichting in een jeugdverblijf in principe volstaan, is het aangewezen om als uitbater toch ook na te denken over sfeerverlichting. Groepen moeten dan niet zelf extra lichtpunten meebrengen of 'knutselen' aan de bestaande lichtpunten om sfeer te creëren. Creatieve oplossingen die in het slechtste geval oververhitting en vervolgens brand kunnen veroorzaken. Door als uitbater zelf initiatief te nemen, verhoog je voor groepen de gezelligheid, het comfort en de veiligheid.

Sfeerverlichting lijkt haaks te staan op de nood van energie sparen. Toch kan het zonder een serieuze verhoging van de energiefactuur. Door energiezuinige lichtbronnen te gebruiken en randapparatuur verstandig te implementeren, kan je meer lichtpunten voorzien voor minder energie.

TYPES LICHTBRONNEN

Gloeilampen

De alternatieven voor de gloeilamp zijn bij aankoop duurder, maar op lange termijn voordeliger door hun lager energieverbruik en langere levensduur. Toch blijkt uit onderzoek van Bond Beter Leefmilieu dat je niet altijd en overal de oude gloeilampen moet vervangen. Enkel op plaatsen waar de gloeilamp langer brandt dan een half uur, is het zinvol ze te vervangen.

Een gloeilamp vervangen zal de eerste keer wat inspanning vragen. Een handig hulpmiddel om een goed alternatief te vinden is de digitale lampenkiezer van de Europese commissie (http://ec.europa.eu/energy/lumen/wizard/index_nl.htm).

Halogeenlampen

De halogeenlamp is geen goed alternatief voor de gloeilamp. De halogeenlamp bestaat, zoals de gloeilamp, uit een wolframdraad die gloeit en licht uitstraalt, aangevuld met halogeengas. Er bestaan onder de conventionele halogeenlampen twee types: een halogeenlamp van 12V en van 230V. Hoewel de halogeenlamp van 12V ten opzichte van die van 230V minder energie verbruikt, blijven beide lampen energievervlindend.

Verbeterde gloeilampen

Als alternatief voor de gloeilamp vind je soms de verbeterde gloeilamp. De verbeterde gloeilamp is een halogeenlamp gevuld met xenongas dat in tegenstelling tot de conventionele halogeenlamp wel voldoet aan de energierendementseisen. De verbeterde gloeilamp is nu verkrijgbaar met een energielabel

C en B. Vanaf 2016 zal er waarschijnlijk een verbeterde gloeilamp zijn met energielabel A, maar vandaag raden we dit soort lampen niet aan.

TL-verlichting

Energie-efficiënter is de TL-verlichting (tube luminescent), in het vakjargon de fluorescëntielamp. Niet door een gloeidraad maar door een gasmengsel onder elektrische stroom te brengen, licht de fluorescëntielamp met fluorescerend poeder op.

De meest recente versie is de TL5-verlichting. TL5-buizen zijn korter en dunner dan de TL8-buizen. In bestaande armaturen kan het voorschakelapparaat van de TL8 vervangen worden door een energiezuinigere adaptor nodig voor de TL5. Een nieuwe lichtarmatuur aanschaffen is niet nodig. TL8-buizen vervangen door TL5-buizen levert een energiebesparing op van 40 %.

TL-verlichting is verkrijgbaar in diverse kleuren en is mits een goede ballastkeuze ook dimbaar.

TL-verlichting is een goede verlichting voor jeugdtoeristische verblijven. Enkel voor buitenverlichting is het minder geschikt (zie verder).

Spaarlampen

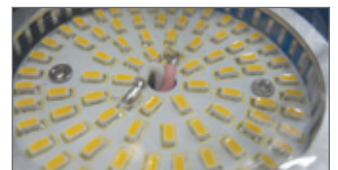
Het principe van de spaarlamp of compacte fluolamp is hetzelfde als dat van TL-verlichting, maar ze is verkrijgbaar in diverse andere en dikwijls compactere vormen. Normale spaarlampen hebben door diverse factoren een negatief imago, maar de recentere (weliswaar duurdere) versies kunnen al die factoren onder tussen het hoofd bieden. De spaarlamp is hierdoor uiterst geschikt voor het jeugdverblijf.

Wel belangrijk om weten: zowel TL-verlichting als spaarlampen bevatten kwik. Wanneer de lamp breekt, moet de ruimte een half uur verlucht worden. Vermijd dat scherven in contact komen met de huid en gebruik geen stofzuiger, maar een nat doekje om de lamp op te kuisen. Spaarlampen en TL-verlichting zijn klein gevaarlijk afval en horen niet thuis in het restafval.

Ledverlichting

Led staat voor light emitting diode. Diodes zenden licht uit als er stroom doorheen gaat. Een led is een blokje vaste stof, bestaande uit halfgeleidermateriaal.

Ledverlichting is de toekomst, ook voor het gebruik in een jeugdtoeristisch verblijf. Ledverlichting is het meest energie-efficiënt, haalt het hoogst aantal branduren en is hierdoor zelden aan vervanging toe. Sommige leveranciers geven zelfs enkele jaren garantie. Ledverlichting is verkrijgbaar in diverse kleuren, is bestand tegen veelvuldig schakelen en sommige types zijn dimbaar. Kortom: mits de juiste keuze aan ledverlichting is dit type verlichting voor alle toepassingen bruikbaar. Het grootste nadeel is de hoge aankooprijks.

BUITENVERLICHTING

Waarvoor wordt buitenverlichting gebruikt? Om de naam van het jeugdverblijf te belichten, het comfort op de parking te ver-

hogen, de weg naar het jeugdverblijf of de kampeerweide aan te duiden, om spelen op het speelterrein of de kampeerweide na zonsondergang mogelijk te maken...

Lichthinder

Buitenverlichting verhoogt het veiligheidsgevoel en het comfort. Anderzijds kan het storend zijn voor mens (bijv. de buren) en dier in de omgeving. Lichthinder bestaat in drie vormen. Wanneer licht rechtstreeks of via weerkaatsing opwaarts straalt, krijgen we hemelgloed. Een horizontale verlichting veroorzaakt verblinding en in sommige gevallen kan licht ook ongewenst binnendringen in bepaalde ruimtes.

In Vlare II staat dat men verplicht is lichthinder te voorkomen en buitenverlichting te beperken tot datgene wat nodig is voor de uitbating en de veiligheid. Om die verplichting na te komen, bestaan normen die als leidraad kunnen dienen. Die normen zijn niet afdwingbaar.

Om lichthinder te beperken, hanteer je enkele principes. Verlicht enkel waar en wanneer het nodig is en dit met een aangepast vermogen. Afhankelijk van de lichtfunctie kan de lichtsterkte gekozen worden. Hemelgloed voorkom je met neerwaartse verlichting, verblinding met licht dat niet te schuin invalt.

Meer info over lichthinder vind je op de website www.emis.vito.be.

Regen- en vriesweer

De omgevingsfactoren binnen en buiten verschillen. Buitenverlichting moet vochtbestendig zijn (zie de IP normen op pagina 11) en extreme temperaturen kunnen trotseren. Wie kiest voor TL-verlichting of spaarlampen, kan bijvoorbeeld problemen ondervinden. De kans bestaat namelijk dat de lamp minder snel of helemaal niet brandt. Ook zal er een lagere lichtstroom zijn. Als alternatief ga je daarom best op zoek naar een speciale spaarlamp die wel vriestemperaturen tot -20 °C aankan. De beste optie is echter ledverlichting, omdat deze efficiënter wordt naarmate de temperatuur daalt. Voor buitenverlichting zijn ledlampen hierdoor uitermate geschikt.

Sterk, sterker, sterkst

De plaats bij uitstek waar jongeren zich uitleven, is buiten. De armatuur van buitenverlichting moet daarom tegen een stootje kunnen. Op plaatsen waar vandalisme kan plaatsvinden, wordt de verlichting en de bediening best op moeilijk bereikbare plaatsen gehangen.

Bediening

Meestal wordt buitenverlichting aangestuurd door een bewegingsmelder met lichtsensor. Buitenverlichting brandt dan enkel bij buitenactiviteit en duisternis.

STURING

Ledlampjes

Groepen die enkele dagen verblijven in een onbekend gebouw, kunnen in het donker lang zoeken naar een schakelaar. Om deze zoektocht te vereenvoudigen, is een schakelaar met een ingebouwd ledlampje op moeilijke of onlogische plaatsen een

handige toepassing.

Een andere mogelijkheid is een verklikkerfunctie. Wanneer de lamp brandt, brandt ook het ledlampje van de controleschakelaar. Dit is vooral handig voor lichtbronnen die hangen op plaatsen waar we minder frequent komen, zoals bijvoorbeeld de stookruimte of de berging. Als de lamp er nutteloos brandt, vestigt de schakelaar daar de aandacht op.

Dimmer

Door het dimmen van licht kan een gezellige sfeer gecreëerd worden en bespaar je tegelijk energie. Niet elke dimmer is dezelfde. Dimmers kies je op basis van het type lamp en het vermogen dat je wil dimmen. Dit soort schakelaars bestaan als draai- of drukknop.

“Dimmen van licht zorgt voor gezelligheid en is energiebesparend.”

Tijdschakelaar

Nutteloos verlichten kan in andere gevallen beperkt worden met een tijdschakelaar. Het principe is eenvoudig: je schakelt de lamp aan en na het verstrijken van de ingestelde tijd gaat de lamp automatisch uit. Het gebruik van een tijdschakelaar is bijvoorbeeld in de gang zeer dankbaar.

Sensoren

Een schakelaar moet niet altijd een drukknop zijn. Met een sensor die reageert op beweging, aanwezigheid, geluid of licht verloopt het aan- en uitschakelen automatisch. Sommige sensoren kunnen ook gecombineerd worden.

Een bewegingsensor is praktisch voor de bediening van de buitenverlichting, maar kan ook binnen een meerwaarde bieden. Denken we aan de berging waar een schakelaar bedienen met volle handen niet altijd eenvoudig is. In sanitaire ruimtes is een aanwezigheid- en geluidsensor het overwegen waard. Met een lichtsensor kan naargelang de natuurlijke lichtinval het licht meer of minder gedimd worden.

PREMIE

Voor duurzame verlichting in bestaande gebouwen of nieuwbouw kunnen ondernemingen en openbare besturen in 2011 een premie aanvragen. De premies 'ondernemingen en openbare besturen' krijgen een ruime interpretatie, waardoor bijna elk jeugdverblijf (vzw, feitelijke vereniging, kerkfabriek ...) ervan kan genieten. Ook in 2012 blijft de premie behouden. Enkel voor nieuwbouw is de premie dan niet meer van toepassing.

Voor de algemene voorwaarden, actievoorwaarden, premiebedrag en aanvraagformulier kan je terecht op www.eandis.be of op het telefoonnummer 078/35.35.34.

Bivakhuis Hoge Duin in the spotlight

In Oostduinkerke ligt Bivakhuis Hoge Duin, een jeugdverblijf type C en eigendom van het Neutraal Ziekenfonds. Er zijn drie entiteiten: de Ark met een capaciteit van 85 personen en de Kajuit en de Sloep voor telkens 60 personen. De formule is zelfkook.

Bivakhuis Hoge Duin werd volledig gerenoveerd en opende in 2009 opnieuw zijn deuren. Het uitgangspunt bij de renovatie was streven naar een zo laag mogelijke energiebehoefte, vertelt directeur Francis Fivez. Energie-efficiënte verlichting was een onderdeel van een totaalpakket aan maatregelen om de doelstelling te bereiken.

Wat kan je meer doen dan een spaarlamp gebruiken om de energiebehoefte te doen dalen?

Er zijn drie ingrepen die zorgen voor een lagere energiebehoefte: maximaal gebruik maken van zonlicht, bij materialen lichte reflecterende kleuren gebruiken en kiezen voor 100 % energiezuinige lampen.

Zijn hiervoor zware investeringen nodig?

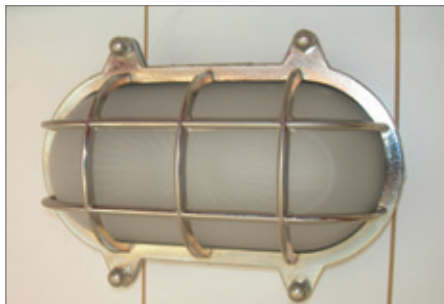
Als uitbater kan je stap voor stap werken. Moet je herschilderen of nieuw meubilair kopen, dan kies je best lichte kleuren, moet je een lamp vervangen dan zoek je de meest energie-efficiënte lamp. Een grote impact op je budget zal dit niet hebben.

Omdat het bij ons een volledig renovatieproject was, werd wel het onderste uit de kan gehaald en 20 tot 30 % extra uitgegeven aan de basisconstructie. Om optimaal van het zonlicht te genieten, werden in ons jeugdverblijf een lichtstraat en aan de buitenmuren betonnen luifels voorzien.

Met een lichtstraat breng je zonlicht binnen, doet een luifel niet het tegenovergestelde?

Een lichtstudie helpt efficiënt verlichten.

Ons denkwerk resulteerde in lichtarmaturen uit de zeevaart.

In de winter staat de zon laag waardoor het zonlicht rechtstreeks op het glas schijnt en licht binnen brengt. In de zomer staat de zon hoger en schermen de luifels de zon op het glas af. Omdat het glas niet wordt bedekt, kan daglicht optimaal binnen.

Wie bepaalt hoeveel lux je precies nodig hebt?

Voor elke ruimte bestaat er een standaard. Verlichtingsspecialisten meten hoeveel lux precies nodig is om de standaard te behalen. Op basis van deze metingen maken ze dan een lichtstudie. Daarin staat waar lichtpunten moeten voorzien worden, welke armaturen en lichtbronnen nodig zijn. In elke ruimte hebben we nu net voldoende licht om aan de huidige comforteisen te voldoen.

PRAKTISCH

Sanitair

- In kleine sanitaire ruimtes hangen bewegingsdetectoren.
- In grote sanitaire ruimtes is er handmatige bediening. Er zouden voor een goede werking te veel detectoren nodig zijn.

Slaapzalen

- Algemene verlichting werkt met bewegingsdetectoren.
- Leeslampen zijn handmatig te bedienen.

Gangen

- Alle verlichting werkt met bewegingsdetectoren.

Dagzaal

- Algemene verlichting werkt met bewegingsdetectoren.
- Bediening sfeerverlichting zit in een aparte kast achter de bar.

Kapotte lichtbronnen worden systematisch vervangen door verbeterde versies. Spaarlampen in het sanitair worden in de toekomst vervangen door de nieuwere generatie die onmiddellijk zijn lichtsterkte haalt. Koud licht wordt bij vervanging en waar nodig gewisseld voor warm licht.

Een display toont het gemiddelde verbruik van andere groepen en het eigen verbruik.

Hebben verlichtingsspecialisten voldoende ervaring met jeugdverblijven?
 Het opstellen van een lichtstudie is een duobaan: de verlichtingsspecialist heeft de technische kennis en de uitbater de praktijkervaring. Dit werkt perfect.

Kan je een voorbeeld geven?

In een jeugdverblijf moeten lichtarmaturen schokbestendig zijn, dat is onze ervaring. Welke armaturen aan die eisen voldoen is een zaak voor de specialist. Het denkwerk resulteerde in lichtarmaturen uit de zeevaart, een origineel idee voor een jeugdverblijf aan zee.

Wat is de drijfveer voor een lagere energiebehoefte als groepen de energiefactuur betalen?

De drijfveer is vooral de zorg voor het milieu. Als uitbater moet je daarvan doordrongen zijn, want groepen betalen inderdaad de energie.

Hoe pak je dit concreet aan?

Je moet groepen in de eerste plaats sensibiliseren. Er hangen in diverse ruimtes informatieborden over het thema energie, een display toont het gemiddelde verbruik van andere groepen en het eigen verbruik, en Vibe vzw werkt momenteel nog een educatief spel uit. In het huishoudelijk reglement staat dat ze lichten moeten doen in de ruimtes waar ze niet aanwezig zijn.

Een laag energieverbruik ligt hoofdzakelijk in handen van de verblijvende groepen. Als uitbater kan je groepen ondersteunen in de infrastructuur door te kiezen voor de meest energie-efficiënte lampen, bewegingsmelders en tijdschakelaars.

Wat is de terugverdientijd van de investeringen?

De terugverdientijd inschatten is moeilijk. Als we een vergelijking maken, stellen we vast dat het elektriciteitsverbruik gezakt is onder een derde van een gelijkaardig gebouw hiernaast.

Uitbaters aan het woord

**FREDERIK DE CLERCQ
 DE KARMEL (BRUGGE)**

Wij opteren in de meeste werkruimtes voor zowel "werklicht" als "sfeerlicht". Dit kan perfect door een combinatie van TL-lampen (die eigenlijk ook niet veel verbruiken) en spots. Tegenwoordig zijn de mogelijkheden naar spaarlampen toe reeds behoorlijk uitgebreid, zodat er voor quasi elke spot van vroeger ook een nieuwere variant voorhanden is. Waar mogelijk trachten we af te stappen van lampen met adaptoren.

Nog een handige tip: uplighters (lampen die naar het plafond schijnen) zijn zeer sfeervol, maar zijn ook een ideale vangplaats voor stof, voor vliegen en muggen enz. Vaak verlies je enorm veel energie en lichtintensiteit door het stof dat op die glazen terechtkomt.

Een studie van een lichtbedrijf kan interessant zijn, maar meestal voorzien zij te veel tierlantijntjes en een teveel aan verlichting. Jeugdverblijven zijn geen schoollokalen of bibliotheken: functionaliteit en sfeer primeren.

**KARIN TAS
 HET LAATHOF (BORNEM)**

Bewegingsdetectoren schieten hun doel soms voorbij. Ze worden door groepen regelmatig afgeplakt. Niet iedereen wil dat bij de minste beweging het licht 's nachts in de gang aanspringt. Als bewegingsdetectoren met lichtsensor slecht staan afgesteld, branden ze bovendien overdag. 'Voetlichtjes' die een summier, niet storend licht geven genieten daarom mijn voorkeur.

Nog een tip: gebruik zoveel mogelijk hetzelfde type lampen. Ik denk dat wij aan een 15-tal soorten lampen zitten.

**GERT JASPERS
 BIVAKHUIS DEKEN VERSTRAELEN (ESSEN)**

De buitenverlichting wordt aangestuurd met een timer, in de toiletten werken we met een bewegingsmelder. Als verlichting gebruiken we hoofdzakelijk de zuinige en functionele TL-lampen.

Een spaarlamp is enkel zinvol als ze een tijdje blijft branden. Leds zijn een mooi alternatief en zijn sinds kort veel verbeterd in lichtsterkte. Enig nadeel is de hoge aankoopprijs.

**GUIDO HELLINGS
 'T DRIEGE (MAASEIK)**

In een bivaklokaal moet je vooral zorgen voor functionele verlichting. Wij hebben gekozen voor TL-verlichting en de halogeenbuisjes in de stralers hebben we vervangen door spaarlampen.

Aan de slag

EEN LICHTBRON KIEZEN

De gloeilamp is binnenkort niet meer verkrijgbaar (zie kader) en het aantal energiezuinige alternatieven groeit razendsnel. De keuze van lichtbron beperkt zich daarom niet enkel tot een volledige vernieuwing van infrastructuur. Ook bij bestaande infrastructuur kan telkens gezocht worden naar de meest voordelige lichtbron. Waarop moet je letten?

UITDOOFSCENARIO

1 september 2009

- alle matte gloeilampen en matte halogeenlampen (indien geen energielabel A)
- alle compacte fluolampen met energielabel B of slechter
- alle lampen met energielabel F en G
- heldere gloeilampen $\geq 100\text{W}$ met energielabel D of slechter
- halogeenlampen $\geq 75\text{W}$ met energielabel D of slechter

1 september 2010

- heldere gloeilampen 75W met energielabel D en E
- halogeenlampen 60W met energielabel D en E

1 september 2011

- heldere gloeilampen 60W met energielabel D en E
- halogeenlampen 40W met energielabel D en E

1 september 2012

- heldere gloeilampen 25W en 40W met energielabel D en E
- halogeenlampen 25W met energielabel D en E

1 september 2013

- alle lampen met voet S14, S15, S19

1 september 2016

- alle heldere lampen met energielabel C (behalve G9 en R7 voet)

Europese regelgeving

Verlichting is onderhevig aan Europese regelgeving. Het uitgangspunt is de energie-efficiëntie.

Concreet verbiedt de Europese regelgeving in verschillende stappen de verdere verkoop van energie-inefficiënte lichtbronnen. Gloeilampen die slechts 3 tot 9 % van de energie omzetten in licht, behoren tot deze categorie en zullen binnen afzienbare tijd helemaal uit de winkelrekken verdwijnen. Verder moet op de verpakking van de meeste lichtbronnen een energielabel staan, met daaronder de lichtstroom uitgedrukt in lumen, het vermogen uitgedrukt in Watt en de levensduur uitgedrukt in uur.

	Levensduur (uur)	Lichtrendement (lm/W)	Energie-label
Gloeilamp	1 000	8 - 13	E, F, G
Halogeenlamp (12V)	2 000	14 - 26	D
Ecohalogeen (12V)	4 000 - 5 000	21 - 28	C
Halogeenlamp (230V)	1 000 - 2 000	12 - 15	D, E, F
Ecohalogeen (230V)	2 000 - 4 000	12 - 21	B, C
Fluorescentielamp (TL)	10 000 - 60 000	60 - 105	A
Spaarlamp	6 000 - 12 000	36 - 58	A
Led-verlichting	20 000 - 50 000	21 - 57	A, B

(Bron: energiesparen.be)

Het energielabel

Het energielabel gaat van A tot G. De meest energie-efficiënte lichtbronnen krijgen een A-label, de minst efficiënte een G-label.

Lumen

Met de nieuwe lampen is het gebruik van wattage, het elektrische verbruik dus, misleidend. Daarom worden de prestaties van lampen beter vergeleken op basis van hun lichtstroom uitgedrukt in lumen. Lumen drukt uit hoeveel licht de lichtbron in alle richtingen uitstraalt. De verhouding tussen lumen en Watt vind je in onderstaande tabel.

Lux

Lux drukt de hoeveelheid licht op het oppervlak uit. De hoeveelheid lux is afhankelijk van de lichtbron en de armatuur. Een lichtstudie bepaalt hoeveel lux nodig is om een bepaalde ruimte of specifieke plaats te verlichten. In onderstaande tabel vind je enkele aanbevolen gemiddelde verlichtingssterktes.

Ruimte en activiteit	Gemiddelde verlichtingssterkte
Inkom en gang	
Inkomhal	100 lx
Gang en overloop	50 - 100 lx
Trappen	100 lx
Sanitair	
Omgevingsverlichting	200 lx
Verlichting van de spiegel en de wastafel	300 - 500 lx
Toilet	100 lx
Keuken	
Omgevingsverlichting	200 - 300 lx
Werkblad	300 - 500 lx
Eetzaal	
Algemene verlichting	100 lx
Verlichting van de tafel	100 - 300 lx
Dagzaal	
Voor activiteiten	300 lx
Voor gezellige zithoek	50 - 200 lx
Slaapzaal	
Algemene verlichting	100 - 200 lx
Hoofdeinde bed (leeslamp)	300 lx
Berging	
Algemene verlichting	50 - 100 lx
Werkplaats (doe het zelve)	300 lx

(bron: Praktische en technische gids voor de verlichting van woningen)

Levensduur

Op de verpakking staat een indicatie van het aantal branduren. Hoe meer branduren de lamp heeft, hoe minder snel ze vervangen moet worden. De gewone gloeilampen gaan gemiddeld 1 000 branduren mee, de betere spaarlampen halen vlot 12 000 branduren of meer en ledverlichting 30 000 branduren. Voor spaarlampen zit er wel een addertje onder het gras. Oudere en vaak goedkopere spaarlampen zijn gevoelig voor schakelingen en behalen hierdoor de vooropgestelde levensduur niet. Op plaatsen waar veel schakelingen zijn, worden best speciale spaarlampen gekozen. Informeer je hiervoor in een speciaalzaak.

“Kies een armatuur die zo weinig mogelijk licht absorbeert.”

Lichtkleur

De lichtkleur van de lamp wordt bepaald door de kleurtemperaturen uitgedrukt in Kelvin. Wil je met spaarlampen of ledverlichting hetzelfde warme witte licht als van gloeilampen, dan kies je lampen met 2 700 K tot 3 000 K. Koud wit licht heeft een K-waarde van 4 000 en meer.

2 500 K	=	comfortwit
2 700 K	=	warmwit
3 000 K	=	neutraalwit
4 000 K	=	koelwit
5 600 K	=	daglichtwit

(bron: Vlaams Energieagentschap)

Prijs-kwaliteit

Energiezuinige lichtbronnen zijn bij aankoop iets duurder, maar zijn op lange termijn toch een stuk voordeliger door de langere levensduur en vooral door de hogere energie-efficiëntie.

Is een investering in energiezuinige lichtbronnen ook zinvol als energie afzonderlijk wordt gefactureerd? Uit het doelgroepenonderzoek van CJT en Steunpunt Jeugd (zie HuisWerk 22) blijkt dat groepen veel belang hechten aan de huurprijs. De energieprijzen speelt daarin ook zijn rol. Een te hoog forfaitair bedrag doet groepen zoeken naar alternatieve locaties. Een hoge afrekening op basis van tellerstanden zorgt voor ongenoegen. Als uitbater heb je er dus alle belang bij dat groepen kunnen genieten van een lage energiefactuur. Energiezuinige verlichting draagt daar toe bij. Bovendien mag je ook het aandeel van “sluipverbruik” niet onderschatten, d.i. het energieverbruik tijdens momenten dat er geen groepen verblijven.

EEN LICHTARMATUUR KIEZEN

Jeugdbestendig

Lichtarmaturen in een jeugdtoeristisch verblijf moeten tegen een stootje kunnen en de lichtbron beschermen. Dat is de belangrijkste voorwaarde, want ook al is het niet toegelaten, in elke dagzaal wordt wel eens met een bal gespeeld, worden lichtarmaturen gebruikt om iets aan te bevestigen of worden lampen voor een bepaalde reden uitgedraaid of vervangen. Het design van een lichtarmatuur speelt dus minder een rol, al kan een mooie lichtarmatuur wel bijdragen tot de gezelligheid.

Het lichtrendement

Om een hoog lichtrendement te halen, is een goede keuze van lichtarmatuur doorslaggevend. Het rendement wordt uitgedrukt in percentage en drukt de verhouding uit tussen de hoeveelheid licht die uiteindelijk zijn doel bereikt en de door de lampen uitgestraalde lichtstroom.

Het materiaal waaruit de lichtarmatuur is vervaardigd, speelt hierbij een belangrijke rol. Kies een armatuur die zo weinig mogelijk licht absorbeert. Materiaal met een hoge en weinig diffuse reflectie

Goede armaturen vermijden hinderlijke weerkaatsing of verblinding.

IP-NORMERING

Het eerste cijfer drukt de stof- en schokbestendigheid uit, het tweede cijfer de bescherming tegen vloeistoffen.

IP0x: geen bescherming

IP1x: bescherming tegen voorwerpen met een diameter groter dan 50mm

IP2x: bescherming tegen voorwerpen met een diameter groter dan 12mm

IP3x: bescherming tegen voorwerpen met een diameter groter dan 2,5mm

IP4x: bescherming tegen voorwerpen met een diameter groter dan 1mm

IP5x: bescherming tegen stof

IP6x: stofdicht

IPx0: geen bescherming

IPx1: bescherming tegen druppelend water

IPx2: bescherming tegen druppelend water bij een schuine stand van 15 graden

IPx3: bescherming tegen sproeiend water

IPx4: bescherming tegen opspattend water

IPx5: bescherming tegen de waterstralen

IPx6: bescherming tegen stortbuien

IPx7: bescherming tegen onderdompeling gedurende een bepaalde duur

IPx8: bescherming tegen verblijf onder water

tie zoals aluminium is aan te raden. Daarnaast moet licht gereflecteerd en gestuurd worden naar de plaatsen waar het nodig is.

Je kan kiezen voor directe of indirecte verlichting. Directe verlichting maakt de ruimte kleiner, indirecte verlichting – via reflectie – maakt de ruimte groter. Wat het lichtrendement betreft, wordt best maximaal gekozen voor directe verlichting.

Hinderlijke weerkaatsing of verblinding

Goede armaturen vermijden hinderlijke weerkaatsing of verblinding zonder veel aan lichtrendement te verliezen. Om hinderlijke weerkaatsing of verblinding tegen te gaan, wordt een diffuser, een rooster of schotjes gebruikt. Ook hierbij wordt materiaal dat licht absorbeert, vermeden.

Puur praktisch

Er is pas verlichting als de vorm en fitting van de lichtbron in de lichtarmatuur past. Er bestaan drie soorten: een schroefdraadfitting, een bajonetsluiting en een systeem met twee, drie of vier pinnen.

Verder starten sommige lampen enkel met een voorschakelapparaat of ballast, in de volksmond starter genoemd. Zo'n apparaat zit ofwel geïntegreerd in de armatuur ofwel in de lamp. Elektronische dimbare ballast in de armaturen geniet de voorkeur. Het voordeel van dimmen is dat licht minder hard brandt en je dus energie bespaart.

Ledlampen hebben geen voorschakelapparaat nodig. Daar spreekt men over een aansturing.

TIPS VOOR DOE-HET-ZELF

Het AREI

Zonder stroom geen verlichting. Om die stroom te krijgen, moet elke nieuwe of vernieuwde elektrische installatie sinds 1981 onderworpen worden aan een gelijkvormigheidsonderzoek, dit conform de regels vastgelegd in het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties (AREI). Nieuwe of vernieuwde elektrische installaties zonder gelijkvormigheidsonderzoek krijgen geen brandveiligheidsattest, nodig voor de erkenning.

Voor het plaatsen, vernieuwen of uitbreiden van elektrische circuits voor verlichting is het AREI dus van toepassing. Het AREI vind je via de federale overheidsdienst Economie, K.M.O, Middenstand en Energie.

IP-normering

Het AREI bepaalt aan welke IP-normering (international protection) elektrische installaties moeten voldoen. De IP-normering duidt aan hoe water- en schokbestendig de elektrische apparaten precies zijn.

De sanitaire ruimte wordt ingedeeld in drie zones. Zone 1 is de zone boven de douche, verlichting in die zone is verboden. Zone 2 is de omgeving tot op 60 cm van zone 1. Enkel verlichting met norm IP24 is er toegelaten. Zone 3 is de overige ruimte, enkel verlichting met norm IP21 is er toegelaten.

Voor buitenverlichting moet het tweede cijfer van de IP-norm minstens een 3 zijn.

De norm NBN EN 12464-1

Wie personeel in dienst heeft, richt zich best naar de Europese norm NBN-EN 12464-1 van 2003 over werkplekverlichting. De normering is een hulpmiddel om de werkplek zowel kwantitatief als kwalitatief van verlichting te voorzien. Het BIV (Belgisch Instituut voor Verlichtingskunde) schreef als aanvulling op de norm nog een code van de goede praktijk uit. Dit is te downloaden op hun website www.wtcb.be.

Het veiligheidsaspect

Wie zelf verlichting plaatst, doet dit volgens de voorgeschreven regels, dit om brand of elektrocutie van personen te vermijden. Ben je niet zeker, raadpleeg dan zeker een vakman.

Lampen ontwikkelen – afhankelijk van het type – veel of weinig warmte. Om brand te voorkomen, is het belangrijk hiermee rekening te houden. Vooral bij inbouwspotjes is waakzaamheid geboden. Is er voldoende koeling mogelijk? Brand ontstaat ook als de afstand tussen de lichtbron en een voorwerp kleiner is dan de afstand vermeld op de veiligheidsinstructies.

Tot slot kunnen lampen die niet onmiddellijk hun volle lichtsterkte bereiken, tot vervelende en onveilige situaties leiden. Daarom is het aangewezen om op bepaalde plaatsen lampen te kiezen met een snelle responstijd.

Een verlichtingsplan

Een grondige denkoefening uitgeschreven in een verlichtingsplan maakt het tijdens de uitvoering stukken gemakkelijker. Start bij de algemene verlichting en bekijk nadien welke functionele en sfeerverlichting nog extra nodig is. Voorzie zeker voldoende lichtpunten en leg eventueel nog bijkomende wachtbuizen die het bijleggen van elektriciteitsleidingen in een later stadium zonder breekwerk mogelijk maken.

Stel het verlichtingsplan indien mogelijk op conform de regels die het AREI oplegt voor een situatieschema en een eendraadsschema. Zo vermijd je dubbel werk. Een handig hulpmiddel is dialux, gratis software voor het opstellen van een verlichtingsplan.

Hou verder rekening met typische eigenschappen van jeugdtoeristische verblijven. Het is goed dat armaturen jeugdproof en niet zomaar bereikbaar zijn. Hetzelfde geldt voor de sensoren. Sensoren die afgeplakt worden missen immers hun doel. Anderzijds moet alles voor het gewone onderhoud wel bereikbaar blijven.

Bij de uitgang van het jeugdverblijf is het handig een schakelaar te voorzien die alle verlichting uitschakelt.

Tot slot vormt het verlichtingsplan ook de ideale basis voor een uitgebreide checklist waarin omschreven staat hoeveel je van de randapparatuur nodig hebt.

Verhuren zonder erkenning of vergunning?

In vorig HuisWerknummer hadden we het op pagina 13 over jeugdtoerisme en ruimtelijke ordening. We bespraken toen o.a. de 90-dagenregel: er is geen functiewijziging nodig voor “een tijdelijke gebruikswijziging van een bestaand, hoofdzakelijk vergund gebouw, als dit een maximale duur van 90 dagen niet overschrijdt”. Dit maakt het beperkt gebruik van jeugdlokalen, schoolgebouwen, parochieuzalen e.d. mogelijk zonder dat er extra administratie of vergunningen aan te pas komt.

In het jeugdtoerisme kennen we echter ook de 60-dagenregel en de 75-dagenregel. Deze maken onder bepaalde voorwaarden verhuur zonder erkenning of vergunning bij Toerisme Vlaanderen mogelijk. We vinden deze voorwaarden terug in het logiesdecreet, dat alle mogelijke logiesvormen in Vlaanderen regelt, zoals hotels, campings en gastenkamers. Enkel voor sociaal toerisme (waaronder jeugdtoerisme) wordt verwezen naar het decreet ‘toerisme voor allen’. Als je aan geen van beide decreten wil of kan voldoen, dan komen we terecht bij de 60- en 75-dagenregel. We overlopen de verschillende bepalingen nog eens.

JEUGDLOKALEN MET BEPERKTE VERHUUR

In principe zijn vanaf 2013 alle jeugdverblijven verplicht om te voldoen aan het decreet ‘toerisme voor allen’. Enkel jeugdlokale kunnen vrijgesteld worden van deze verplichting. Meer bepaald moet dan aan alle onderstaande voorwaarden voldaan zijn:

- Het gebouw wordt ook gebruikt als lokaal voor een erkende jeugdvereniging.
- Er wordt enkel verhuurd aan andere erkende jeugdverenigingen.
- Er wordt jaarlijks niet meer dan 60 kalenderdagen verhuurd in functie van overnachtingen.
- Aan de burgemeester wordt gemeld dat er occasionele verhuur is.

Opgelet: voor het tellen van de 60 dagen, wordt elke volledige of onvolledige dag meegeteld waarop groepen het jeugdverblijf huren. Een voorbeeld: als een groep verblijft van vrijdagavond tot zondagmiddag, telt dit mee voor 3 dagen.

KAMPEERTERREINEN

Ook voor kampeerterreinen gebruikt door jeugdgroepen geldt een uitzondering. Officieel spreken we hier over “terreinen voor openluchtrecreatieve verblijven”.

Het logiesdecreet bepaalt dat een terrein mag gebruikt worden “om te kamperen door jeugdgroepen onder toezicht van één of meerdere begeleiders, dit tot maximaal 75 kalenderdagen per jaar”. Ook hier opgelet: voor het tellen van de 75 dagen, wordt elke volledige of onvolledige dag meegeteld, zoals bij de 60-dagenregel dus.

Hierdoor moeten bijvoorbeeld landbouwers die een weide ter beschikking stellen voor een tentenkamp, niet voldoen aan toeristische minimumnormen. Aangezien zowat alle tentenkampen tijdens de zomervakantie plaatsvinden, is de 75-dagenregel ook ruim genoeg om zo goed als alle kampeerterreinen vrij te stellen. In het andere geval zou een kampeerterrein moeten voldoen aan de normen van de campings, wat eigenlijk onhaalbaar is voor een weide zonder veel voorzieningen.

Wel moet de uitbater de burgemeester op de hoogte brengen. Dit kan afzonderlijk gebeuren (per verblijf) of met een eenmalig schrijven (voor een langere periode).

DE BURGEMEESTER BESLIST

Ook al zijn er voor jeugdlokale met beperkte verhuur en kampeerterreinen geen Vlaamse normen, toch geldt er in bepaalde gemeentes specifieke reglementering hiervoor, bijv. via een politiereglement. Daarom ook dat de meldingsplicht aan de burgemeester is opgenomen in de Vlaamse decreten.

Eén zaak is immers duidelijk: de burgemeester is verantwoordelijk voor de veiligheid op zijn grondgebied. Op basis daarvan kan hij/zij steeds de maatregelen nemen die hij/zij nodig acht, liefst in overleg met de betrokken uitbaters.

HUIS IN DE KIJKER

Op de koffie in de Buikberghoeve

We schrijven zomer 2011. Het zonnetje blijft uit, het regent en het is kil. Het lijken wel aprilse grillen, het typische weer van de voorjaarklassiekers. De Buikberghoeve ligt in Sint-Kornelis-Horebeke, een dorpje in de Vlaamse Ardennen en jaarlijks het decor van o.a. de Ronde van Vlaanderen. Zou 'de koers' het kamphema van de verblijvende groep zijn? Nee, er werd gekozen voor 'Op de boerderij' en de dagactiviteit is 'Boer zoekt boerin'.

De Buikberghoeve is een prachtige boerderij die door de familie De La Croix omgevormd werd tot jeugdverblijf. De totale binnencapaciteit is 150 personen. Rondom ligt 3 000 m² tentengrond. Hoeveel jongeren buiten kunnen overnachten, is moeilijk te bepalen, op jeugdverblijven.be staat 250 personen vermeld. Het is de ideale kampplaats voor hele grote groepen op zoek naar een type A in zelfkook.

ALTIJD VOLK

Na het stopzetten van het landbouwbedrijf in akkerbouw en veeteelt werden de schuren van de Buikberghoeve in 1983 omgevormd tot jeugdverblijf. In 1984 werd de eerste groep ontvangen. "De keuze om de gebouwen om te vormen tot een jeugdverblijf is per toeval ontstaan", vertelt mevrouw De La Croix. "Op een landbouwbedrijf vinden mensen zoals bijvoorbeeld handelaars gemakkelijk de weg naar de boerderij, maar als je stopt, valt die bedrijvigheid weg. Toen we tijdens een uitstap een groep jongeren op kamp zagen, vonden we dit ook wel iets voor bij ons. Zo heb je altijd volk over de vloer en kan je nieuwe contacten leggen met leiders, kookouders en leden."

LEVENSWERK

De Buikberghoeve is een grote vierkantshoeve met rondom meerdere weides. Dit omvormen tot jeugdverblijf vergde veel energie. "Aan de lijst van uitgevoerde werken kwam geen einde. Het dak ontmosen, nieuwe riolering en vloer leggen ... het zijn allemaal werken die mijn man of vakmannen

hebben uitgevoerd", gaat mevrouw De La Croix verder. "Dit met resultaat: de Buikberghoeve stond op de kaft van het vroegere Kampeerrepertorium, wat bewijst dat het jeugdverblijf in Brussel destijds hoog aangeschreven stond."

In 2003 stierf haar man, maar het levenswerk –zoals ze het zelf omschrijft - werd voortgezet. "Stilzitten is achteruitgaan, daarom werd geïnvesteerd in een nieuwe verwarming en een branddetectiecentrale. Serieuze investeringen, maar ik wil alles in orde hebben. Het jeugdverblijf voldoet dus ook aan de voorwaarden voor erkenning. Groepen stellen dat op prijs."

En de toekomst? "Na de investeringen van de voorbije jaren ben ik blij dat ik eindelijk rond ben. Mijn enige toekomst-droom is dat hier nog veel groepen aangename tijden kunnen beleven."

DOCHTER, SCHOONZON EN KLEINKINDEREN

Elke groep wordt ontvangen in een kraaknet gebouw. Het dagelijks onderhoud doet mevrouw De La Croix zelf. "Na elk verblijf poets ik het volledige gebouw. Ik ga niet rusten vooraleer alles onder handen werd genomen. Ik kan dat niet."

Opvallend is ook de mooie voor- en binnentuin. "Ik hou van bloemen en buxus. Wat vind je ervan? Mooi hé? Ik krijg er veel complimentjes voor van de kookouders. Iedereen vindt dat ik hier mooi woon en da's waar ook."

Doet ze dan alles zelf? "Vroeger wel, maar doorheen de jaren wordt het toch wat moeilijker. Op een ladder staan is niet meer voor mij. Voor het schilderwerk en het scheren van de haag kan ik nu rekenen op mijn kleinkinderen die op regelmatige tijdstippen op bezoek komen. Ik heb echt geluk."

RESERVEREN NA PLAATSBEZOEK

"Een goede bestuursploeg staat gelijk aan een goed kamp, dan mogen ze nog met 300 personen zijn. Daarom moet elke bestuursploeg vooraf op bezoek komen", legt mevrouw De La Croix haar manier van reserveren uit. "Dat bezoek is

belangrijk omdat pas dan duidelijk wordt of er een goede relatie zal zijn. Ik voel dat en mijn gevoel heeft me nog nooit bedrogen.”

Jaren vooraf reserveren is niet mogelijk. “Om te reserveren, moet je telefonisch een afspraak maken. Als de periode vrij is, kom je op bezoek. Tijdens dit bezoek worden dan de afspraken gemaakt. Sommige groepen worden geweigerd. De klassieke jeugdbewegingen zijn als families met een verscheidenheid aan leeftijden, dat voelt goed aan.”

Promotie voeren via internet vindt mevrouw De La Croix niet nodig, toch staat het jeugdverblijf op www.jeugdverblijven.be. “Het is dankzij mijn kleinzoon dat de Buikberghoeve met kalenderfunctie op de website staat. Hij beheert de informatie en houdt me daarvan op de hoogte. Ik weet dus goed wat er op de website staat.”

DE LEEFTIJD

“Iedereen vraagt me hoe oud ik ben. Als je nog eens terugkomt zal ik het je vertellen”, lacht een kwieke mevrouw De La Croix.

BUIKBERGHOEVE PRAKTISCH

Adres: Buikberg 1, 9667 Sint-Kornelis-Horebeke

Erkenning: type A

Totale oppervlakte: 36 125 m²

Capaciteit: 150 (+ ongeveer 250 personen in tenten)

Formule: zelfkook

Website: www.jeugdverblijven.be

VRAAG HET AAN ...

Elk kwartaal krijgen we tientallen vragen van uitbaters over uiteenlopende thema's. In HuisWerk telkens een beknopte bloemlezing van vragen en antwoorden die ook voor andere uitbaters interessant kunnen zijn.

We ontvingen na het bezoek van de brandweer een brandveiligheidsattest voor een "gastenkamer". Is dit ook geldig voor de erkenning bij Toerisme Vlaanderen?

Bij sommige brandweerdiensten bestaat er verwarring over de normen die moeten worden toegepast voor jeugdverblijven. De communicatie over het nieuwe logiesdecreet waarin "alle logies zouden vervat zitten", heeft dit niet verminderd.

Toch is er voor jeugdverblijfscentra niets veranderd sinds 2003. De brandveiligheidsnormen uit het decreet 'toerisme voor allen' blijven onverminderd geldig. Dat betekent ook dat je voor de erkenning als jeugdverblijfscentrum een door de burgemeester ondertekend document moet kunnen voorleggen waarin vermeld staat dat het gebouw voldoet aan de normen uit het decreet 'toerisme voor allen'. Je vindt het formulier ook op onze website www.cjt.be/ondersteuning/brandveiligheid.

Brandveiligheidsattesten waarin naar andere wetgeving wordt verwezen, kunnen niet gebruikt worden in functie van de erkenning als jeugdverblijfscentrum bij Toerisme Vlaanderen.

We willen in de toekomst kussens en dekens aanbieden. Mogen we hiervoor een meerprijs aanrekenen?

Wie erkend is als jeugdverblijfscentrum type C, is verplicht om kussens en dekens ter beschikking te stellen van de verblijvende groepen. Dit betekent niet dat de kussens en dekens steeds moeten klaar liggen, maar wel dat als de groep er om vraagt, ze moeten gebruikt kunnen worden. Kan je hiervoor dan ook extra laten betalen?

Bij de start van het decreet 'toerisme voor allen' (2003) werden hier nog tegenstrijdige signalen de wereld in gestuurd, maar vandaag geeft Toerisme Vlaanderen een duidelijk antwoord. Kussens en dekens behoren tot de erkenningscriteria van een jeugdverblijf type C en dus moet het gebruik ervan ook in de basisprijs vervat zitten. Anders zou men ook meerprijzen kunnen aanrekenen voor gebruik van douches, daglokalen e.d. en dat is evenmin de bedoeling. Dus geen verdoken kosten!

We willen een vrijstelling onroerende voorheffing aanvragen. Kunnen we hiervoor langer dan één jaar in de tijd teruggaan?

Eens het kadastraal inkomen is bepaald, ontvang je jaarlijks een aanslagbiljet onroerende voorheffing. Jeugdverblijfscentra (en jeugdlokalen) zijn vrijgesteld als ze aan een aantal voorwaarden voldoen (er wordt geen winstbejag nagestreefd en het gebouw wordt enkel gebruikt voor vrijgestelde functies, zoals jeugdverblijf of jeugdlokaal). Op het aanslagbiljet staat een termijn vermeld waarbinnen je moet reageren als je wil protesteren (of een vrijstelling vragen). Eens deze termijn verstreken is, heeft reageren geen zin meer en kan je dus enkel betalen. Daarom is het niet mogelijk om terug te gaan in de tijd en vrijstellingen aan te vragen voor een aanslagbiljet waarvan de termijn reeds gepasseerd is.

Een voorbeeld van bezwaarschrift vind je terug op onze website www.cjt.be/ondersteuning/fiscaliteit.

Hoe kunnen we weten of we kans maken om een stedenbouwkundige vergunning te krijgen? Biedt een driepartijenoverleg uitsluitel?

Soms is het handig om op voorhand te weten of een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning kans maakt, bijvoorbeeld om te beslissen of je een bepaald gebouw aankoopt of niet.

Een driepartijenoverleg is op dat moment nuttig. Op zo'n overleg zijn drie partijen aanwezig: de aanvrager van de vergunning, de stedenbouwkundige ambtenaar van de gemeente en een provinciale ambtenaar. Op voorhand dien je documenten in die je intenties verduidelijken. Dit hoeven geen plannen van een architect te zijn, maar het is wel de bedoeling dat je zo gedetailleerd mogelijk aangeeft wat je van plan bent, bijv. met behulp van schetsen.

Je plannen worden dan besproken en van deze bespreking wordt een verslag opgesteld. De conclusies van deze bespreking zijn bindend, m.a.w. als je op het overleg groen licht krijgt om je plannen uit te voeren, zal men nadien ook verplicht zijn om de stedenbouwkundige vergunning toe te kennen, uiteraard op voorwaarde dat je definitieve aanvraag niet afwijkt van wat je hebt voorgesteld op het driepartijenoverleg.

Om zo'n overleg aan te vragen, neem je contact op met de stedenbouwkundige ambtenaar van je gemeente.

Jeugdtoerisme in de media

Met de regelmaat van de klok vinden we jeugdverblijven of kampeerreinen terug in de vaderlandse pers. In HuisWerk maken we telkens een selectie uit de opvallendste berichten.

TRAPPISTENBOSSEN IDEALE OMGEVING VOOR JEUGDKAMPEN

In 2010 werden in de Antwerpse Noordrand een kwart miljoen overnachtingen geregistreerd, konden we onlangs lezen in Gazet van Antwerpen. Dit gaat over toeristische overnachtingen, maar het grootste deel wordt gerealiseerd door de jeugdverblijfcentra, eerder dan door hotels of B&B's. Populairste bestemming voor de jeugd blijven de 'trappistenbossen' in Malle. We vinden er o.m. Drieboomkensberg, Sint-Jansburg en Heibrand. Vooral jeugdbewegingen, maar ook scholen en groepen van ziekenfondsen kennen er de weg naartoe. Enkel met de invoering van de maximumfactuur in het onderwijs werden in 2009 minder overnachtingen gerealiseerd. De verantwoordelijken stellen nu echter vast dat bijvoorbeeld ouderaden geld zijn beginnen inzamelen om die schooluitstappen weer haalbaar te maken.

Een andere populaire gemeente is Essen. Deze gemeente heeft jaarlijks ongeveer dubbel zoveel toeristische overnachtingen als het inwonersaantal. Er is geen hotel en twee B&B's hebben vorig jaar hun deuren gesloten, dus de mooie cijfers zijn vooral te danken aan het jeugdtoerisme. "We hebben acht verschillende locaties waar jongerengroepen kunnen verblijven en die zijn het jaar rond bevestigd", klinkt het op het plaatselijke VVV-kantoor.

VEILIG KOKEN OP KAMP

Het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid overhandigde de scouts van Hamont, op kamp in De Brink in Herentals, een brochure met tips die veilig koken op kamp moet stimuleren.

Het televisiejournaal van de VRT vroeg de kookploeg en het agentschap naar de belangrijkste aandachtspunten. Deze waren: voedsel op de juiste temperatuur bewaren, voor groenten en vlees een afzonderlijke snijplank gebruiken, handen veelvuldig wassen, vlees goed bakken en nagaan of het water drinkbaar is.

De brochure met bijhorende thermometer werd aan elke jeugdvereniging bezorgd.

JEUGDVERBLIJF IN GENT

In september 2013 moet de stad Gent beschikken over een eigen jeugdverblijf. Dit wordt gerealiseerd in de vroegere Leopoldskazerne, gelegen vlakbij het Citadelpark en op wandelafstand van het Zuid, de Overpoort en de belangrijkste Gentse musea.

Het gebouw zal een binnencapaciteit van 100 personen hebben, beschikken over enkele gemeenschappelijke ruimtes, vergaderzalen en een keuken.

NIEUW JEUGDVERBLIJF IN ZOMERGEM

KSJ Zomergem beschikt tegen september 2012 over een nieuw jeugdlokaal. De eerste steen werd deze zomer gelegd. Het gebouw zal ook dienst doen als jeugdverblijf, dit voor 60 personen. Er zullen drie daglokalen zijn, een grote zaal, een goed uitgeruste industriële keuken en douches.

De oude lokalen, die eveneens werden verhuurd onder de naam 'jeugdverblijfcentrum Oepites', worden niet gesloopt, maar gebruikt als opslagruimte voor de KSJ en voor de gemeentelijke uitleendienst.

BOUWPLANNEN BIJ SCOUTSGROEP SINT-TARSICIUS

Vzw Sint-Tarsicius werd opgericht in 2000 met als doel de scoutsgroep Sint-Tarsicius in Sint-Niklaas financieel en moreel te ondersteunen. Onlangs kreeg de vzw op het Zandplein op jeugddomein Puytvoet een opstalrecht van 40 jaar. Deze zomer werd een bouwvergunning voor een nieuw jeugdlokaal/jeugdverblijf aangevraagd.

Het gebouw zal een grondoppervlakte hebben van 27,5 op 9,5 meter, ruim voldoende voor vier lokalen, een keuken, apart sanitair, een polyvalente zaal en een opslagplaats. Het gebouw zal ook voldoen aan de toegankelijkheidsnormen en nadien een erkenning als jeugdverblijf type A aanvragen bij Toerisme Vlaanderen.

ORIGINEEL JEUGDVERBLIJF IN KACHTEM

Chiro Sint-Jan uit het West-Vlaamse Kachtem mag zich de trotse eigenaar noemen van een gloednieuw jeugdlokaal dat ook overnachtingsmogelijkheden biedt voor andere jeugdwerkverenigingen. Voor privé-doeleinden worden de lokalen niet verhuurd. Waarom origineel? Omdat de lokalen sterk lijken op tenten rond een kampvuur.

Haalt jouw jeugdverblijf ook het nieuws, laat het ons dan zeker weten. Je kan mailen naar huiswerk@cjt.be of bellen naar 09/210.57.75.

NIEUWSFLASH

ONDERZOEK ROND SPEELBOSSEN BIJ JEUGDVERBLIJVEN

Wie in Vlaanderen wil spelen in de bossen, kan dit niet zomaar. Ofwel heb je toestemming nodig van de eigenaar van het bos, ofwel gaan jeugdgroepen spelen in officiële speelzones. Deze speelzones worden aangeduid door het Vlaamse Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

De Vlaamse regering besliste onlangs om jaarlijks 200 ha extra speelzones in de bossen te creëren. Het is uiteraard belangrijk dat deze nieuwe speelbossen er komen op plaatsen waar dit voor jeugdgroepen interessant is. Daarom wordt in eerste instantie gekeken naar speelplekken in de buurt van jeugdlokalen of jeugdverblijven.

Om dit met meer kennis van zaken te kunnen doen, heeft ANB opdracht gegeven aan Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) om een onderzoek te voeren naar potentiële speelzones in bossen rondom erkende jeugdverblijven. Men wil te weten komen hoe vaak er nu reeds gespeeld wordt in bepaalde bossen en waar nieuwe speelzones kunnen aangeduid worden. Daarom werden alle jeugdverblijven bevraagd waarvan bekend was dat er zich bossen bevinden op minder dan 1 km afstand. De meeste uitbaters hebben deze enquête op die manier ontvangen en meer dan de helft van de aangeschreven uitbaters werkte mee aan het onderzoek. We hopen dan ook in een later nummer de resultaten hiervan te kunnen bespreken.

RUIMTELIJK AFWEGINGSKADER IN OOST-VLAANDEREN

Op 20 september organiseerde de provincie Oost-Vlaanderen een infomoment rond het ruimtelijk beleidskader voor de jeugdverblijven. De opmaak van dit kader moet toelaten om bestaande en nieuw op te richten jeugdverblijven beter te beoordelen. Daarbij wordt een opsplitsing gemaakt tussen zogenaamde bovenlokale jeugdverblijven (met een grotere ruimtelijke impact) en lokale jeugdverblijven (met een beperktere impact).

Voor bovenlokale jeugdverblijven kan de provincie zelf de nodige acties ondernemen, voor lokale jeugdverblijven kan het kader een aanzet zijn voor de gemeentes om de eventuele problemen aan te pakken.

Voor een 20-tal aanwezigen (uitbaters van jeugdverblijven, stedenbouwkundige ambtenaren, schepenen ...) werd het beleidskader geschetst en werden reacties verzameld. Centrale boodschap uit de zaal: maak het ook in de toekomst mogelijk dat jeugdgroepen welkom zijn in de nabijheid van groene speelruimte.

JEUGDTOERISTISCH OVERLEG ROND DE DUINENGORDEL

In het noordoosten van Limburg ligt de Duinengordel, een bos- en natuurcomplex van ongeveer 30 km² groot. Het ligt op het grondgebied van de gemeentes Maaseik, Opglabbeek, Meeuwen-Gruitrode en Bree. Het gebied vormt één van de topbestemmingen voor jeugdgroepen op kamp of weekend, met een 40-tal jeugdverblijven en kampeerterreinen in de onmiddellijke omgeving. Daarnaast worden de bossen ook gebruikt door andere recreanten zoals wandelaars, fietsers, mountainbikers en ruiters.

De vier gemeentes en het Vlaams Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) beslisten onlangs om een nieuwe visie te ontwikkelen voor dit unieke gebied. Een studiebureau werd onder de arm genomen, met als opdracht alle betrokkenen te bevragen en van daaruit een voorstel tot visie te formuleren. Op een eerste bijeenkomst in juni 2011 waren een pak mensen aanwezig die een mening hadden over het thema recreatie: toeristische diensten, wandelclubs, ruiterverenigingen, natuurverenigingen, hoteluitbaters, campinguitbaters, uitbaters van jeugdverblijven en kampeerterreinen enz. Iedereen kon er zijn zeg doen, maar het was goed om zien dat niemand de aanwezigheid van het jeugdtoerisme in vraag stelde. Integendeel zelfs, jeugdtoerisme werd naar voor geschoven als een stuk van de identiteit van de Duinengordel.

Daarom werd beslist een aparte bijeenkomst te organiseren rond jeugdtoerisme. De provinciale jeugddienst van Limburg en CJT zorgden voor een programma en mochten een 30-tal aanwezigen verwelkomen: vooral uitbaters van jeugdverblijven en kampeerterreinen, maar ook gemeentelijke jeugdconsultanten en medewerkers van de toeristische dienst. Er werd samen nagedacht over o.m. samenwerking met de gemeentes, suggesties voor de verdere ontwikkeling van de Duinengordel en de toekomst van het jeugdtoerisme in dit gebied. Heel wat nuttige info kon dan ook na afloop bezorgd worden aan het studiebureau.

GEEN LAGE SUBSIDIEBEDRAGEN

Wie subsidies aanvraag bij Toerisme Vlaanderen, kon dit in het verleden ook doen voor kleine bedragen. Dat was zowel voor Toerisme Vlaanderen als voor uitbater soms veel administratief werk voor een relatief klein bedrag. Daar heeft Toerisme Vlaanderen sinds dit jaar een einde aan gemaakt. Als het subsidiebedrag lager zou uitvallen dan 500 euro, wordt de aanvraag niet weerhouden. Concreet betekent dit dat het geen zin heeft om dossiers in te dienen met een investeringswaarde van minder dan 1 250 euro.

HUIS WERK

25

NIEUWE KLEUREN OP KALENDERS WWW.JEUGDVERBLIJVEN.BE

Wie onlangs een bezoekje bracht aan www.jeugdverblijven.be, heeft het misschien gemerkt. De kalenders steken in een ander kleurtje. Niet om mee te zijn met de laatste kleurentrends, maar wel om ook mensen met kleurenblindheid de mogelijkheid te geven onze kalenders te raadplegen.

In het verleden werd "bezet" aangegeven met rood, terwijl groen stond voor "vrij". Nochtans is de kleurencombinatie rood-groen zowat de slechtst denkbare combinatie voor mensen met kleurenblindheid om deze kleuren te onderscheiden. Daarom werd de groene kleur voor "vrij" vervangen door blauw.

VORMING "JEUGDTOERISME IN JE GEMEENTE"

Eind november organiseert CJT een vormings- en uitwisselingsmoment met als thema: een vlotte samenwerking tussen de gemeente en de uitbater van jeugdverblijf of kampeerterrein (zie aankondiging in onze agenda achteraan). Dit is op verschillende terreinen nuttig: we denken bijv. aan de ophaling van afval (zie ook editoriaal op pagina 2), controle op brandveiligheid (en kampvuuren), oplossen van ruimtelijke orderingsproblemen, verkeersveiligheid, speelruimte voor kinderen enz.

Op deze bijeenkomsten zouden we ook graag enkele goede praktijkvoorbeelden tonen. Heb jij weet van situaties waarin de gemeente kon zorgen voor een goede oplossing, dan mag je dit zeker doorgeven op ondersteuning@cjt.be of tel. 09/210.57.75.

In januari verschijnt HuisWerk 25. In ons dossier gaan we dan in op de informatie die je ter beschikking stelt van de verblijvende groep.

Groepen in een jeugdtoeristisch verblijf komen in een nieuwe omgeving terecht met nieuwe gebruiken. Hoe kan je die groepen goed informeren?

Wat moet in de informatiemap staan? Wanneer bezorg je informatie aan groepen? Wie moet de informatie krijgen en hoe wordt de informatie bezorgd? Volstaat de klassieke papieren informatiemap nog of bestaan er andere leuke manieren om groepen wegwijs te maken?

In het dossier geven we ideeën die moeten inspireren. Daarvoor gaan we op zoek naar goede voorbeelden.

Wil je reageren, dan kan dit via het forum van www.cjt.be/ondersteuning of door te mailen naar ondersteuning@cjt.be. Zo wordt HuisWerk niet alleen een magazine voor uitbaters, maar ook door uitbaters.

Wie trouwens iets extra wil doen, is steeds welkom op de redactievergadering van HuisWerk. We komen ongeveer tweemaandelijks samen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via ondersteuning@cjt.be of tel. 09/210.57.75.

Adreswijziging

HuisWerk is een gratis magazine en dat willen we graag zo houden. Je kan daar bij helpen door ons adressenbestand up-to-date te houden. Zo zijn wij er zeker van dat ons nummer bij de juiste persoon terecht komt. Ons adressenbestand is rechtstreeks gelinkt aan de databank van [jeugdverblijven.be](http://www.jeugdverblijven.be). HuisWerk wordt opgestuurd naar de verantwoordelijke algemene communicatie. Via je persoonlijke login en wachtwoord kan je de contactgegevens van je jeugdverblijf rechtstreeks aanpassen. Als dit niet lukt, kan je ons ook bereiken via huiswerk@cjt.be of 09/210.57.98.

AGENDA

In deze agenda willen we alle data van vormingsmomenten, ontmoetingen, indiendata voor erkenning en subsidiëring enz. opnemen die interessant kunnen zijn voor uitbaters van jeugdverblijfcentra. Ook hiervoor staat onze redactie open voor suggesties. Mail die gerust door naar huiswerk@cjt.be!

21 EN 26 NOVEMBER 2011

Vorming "jeugdtoerisme in je gemeente"

Voor heel wat zaken heeft jouw jeugdverblijfcentrum of kampeerterrein de gemeente nodig. Denk maar aan de ophaling van afval, controle op brandveiligheid, het afleveren van stedenbouwkundige vergunningen of de verkeersveiligheid in de buurt. In een aantal gemeentes worden een aantal zaken die betrekking hebben op jeugdtoerisme, ook geregeld via politiereglementen. Kortom: een goed contact met de gemeente kan van groot belang zijn.

Daarom stellen we graag een aantal suggesties voor die gemeentes en jeugdlogies dichter bij elkaar kunnen brengen. We doen dit op onze vormingsmomenten in het najaar. Maandagavond 21 november zijn we te gast in jeugdverblijf Zonedauw in Geel. Zaterdagmiddag 26 november blazen we verzamelen in jeugdparc Hoogland te Lokeren. Eind oktober ontvang je een concrete uitnodiging, met precieze locaties en tijdstippen.

15 DECEMBER 2011

Indiendatum voor aanvragen basissubsidie en werkingssubsidies 2012 (binnen het decreet 'jeugdverblijfcentra')

Jeugdverblijfcentra met minstens 40 slaappleaatsen ontvangen in november formulieren van de Afdeling Jeugd. Hiermee kan een basissubsidie en/of werkingssubsidie worden aangevraagd voor het jaar 2012. Je vindt de formulieren en de voorwaarden ook op onze website www.cjt.be/ondersteuning. De documenten verschillen naargelang het type waartoe het centrum behoort (type A en B vragen een basissubsidie aan, type C komt ook in aanmerking voor werkingssubsidies).

Wie vandaag nog geen erkenning heeft, maar volgend jaar toch van deze subsidies wil genieten, moet er dus voor zorgen dat tegen 15 december de erkenning door Toerisme Vlaanderen rond is. Anders is het onmogelijk om subsidies aan te vragen.

Opgelet: ook C-huizen die op 1 mei een personeelssubsidie hebben aangevraagd voor 2012, moeten de aanvraag voor basissubsidie en werkingssubsidie indienen. Anders vervalt ook de aanvraag voor personeelssubsidie.

1 FEBRUARI 2012

Indiendatum voor werkingsverslagen basis- en werkingssubsidies 2011 (binnen het decreet 'jeugdverblijfcentra')

Alle centra die eind 2010 een aanvraag indienden voor het werkjaar 2011 en die na een eerste controle weerhouden werden, krijgen eind december een formulier tot werkingsverslag van de Afdeling Jeugd. Gebruikers van de statistiekenmodule op jeugdverblijven.be kunnen de cijfers downloaden op hun beheerspagina.

1 MAART 2012

Indiendatum voor aanvragen infrastructuur- en animatiesubsidies (binnen het decreet 'toerisme voor allen')

Jeugdverblijfcentra kunnen infrastructuursubsidies en/of animatiesubsidies ontvangen. Tot 1 maart 2012 worden alle subsidieaanvragen verzameld door Toerisme Vlaanderen. Erkende jeugdverblijfcentra krijgen hiervoor in november een oproepingsbrief.

Centrum voor Jeugdtoerisme^{vzw}

Bergstraat 16
9820 Merelbeke

www.cjt.be

Heel wat extra gegevens (voorwaarden, formulieren e.d.) vind je terug op onze website www.cjt.be.